

PROMOVAREA DIVERSITĂȚII CULTURALE PRIN PRACTICI EDUCAȚIONALE INCLUZIVE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Profesor pentru învățământ primar Dana Gianina Popescu

Școala Gimnazială Pietrari

Educația contemporană se confruntă cu provocarea de a răspunde diversității tot mai accentuate a populației școlare, determinată de diferențe culturale, etnice, lingvistice și sociale. În acest context, conceptul de educație incluzivă capătă o relevanță deosebită, fiind fundamentat pe principiul accesului egal la educație de calitate pentru toți copiii. Educația incluzivă presupune un proces continuu de adaptare a sistemului educațional la nevoile individuale ale elevilor, promovând participarea activă și valorizarea diversității (Jurcă & Sava, 2023, p. 96) .

Diversitatea culturală nu reprezintă doar o realitate socială, ci și o resursă educațională valoroasă, care poate contribui la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unei societăți democratice. După cum putem observa, școala primară devine un spațiu privilegiat pentru promovarea toleranței, respectului reciproc și dialogului intercultural, prin integrarea practicilor educaționale incluzive.

Educația incluzivă este definită ca un ansamblu de politici și practici care urmăresc eliminarea barierelor în învățare și participare, asigurând șanse egale tuturor copiilor, implicând adaptarea curriculumului, a metodelor didactice și a mediului educațional la diversitatea elevilor (MECC, 2018, p. 35) .

În literatura de specialitate, trecerea de la „pedagogia elevului modal” la „pedagogia diversității” reflectă o schimbare de paradigmă în educație, orientată spre recunoașterea diferențelor individuale și culturale (Georgescu, 2021, p. 209) . În acest sens, educația multiculturală și interculturală devin componente esențiale ale procesului educațional, contribuind la dezvoltarea identității și la integrarea socială a elevilor (Popova et al., 2019, p. 12) .

Adițional, cercetările evidențiază că succesul implementării educației incluzive depinde în mare măsură de atitudinile cadrelor didactice și de nivelul lor de pregătire în domeniu. Profesorii care au o înțelegere profundă a incluziunii manifestă atitudini mai pozitive și sunt mai eficienți în aplicarea strategiilor incluzive (Jurcă & Sava, 2023, p. 102).

În contextul românesc, diversitatea culturală este asociată cu diferențe etnice, religioase și sociale, iar promovarea incluziunii contribuie la dezvoltarea unui sistem educațional echitabil și adaptat realităților contemporane (Ciobanu, 2024, p. 3) .

Cultura joacă un rol esențial în dezvoltarea identității copilului încă din perioada preșcolară. În această etapă, copiii își formează primele reprezentări despre lume, despre sine și despre ceilalți, iar experiențele culturale contribuie la dezvoltarea competențelor sociale și emoționale.

Integrarea elementelor culturale în activitățile educaționale favorizează dezvoltarea respectului pentru diversitate și reduce stereotipurile. Prin activități precum poveștile tradiționale, jocurile specifice diferitelor culturi sau explorarea obiceiurilor, copiii învață să aprecieze diferențele și să dezvolte empatie.

Educația interculturală în grădiniță contribuie la formarea unei atitudini deschise și tolerante, pregătind copiii pentru integrarea într-o societate diversă. Astfel, cultura devine un instrument pedagogic esențial în promovarea incluziunii și a coeziunii sociale.

Implementarea educației incluzive în învățământul primar presupune adoptarea unor practici didactice adaptate diversității elevilor. Un exemplu relevant este utilizarea metodelor interactive și participative, care încurajează colaborarea și implicarea tuturor elevilor.

O bună practică este organizarea activităților de tip „învățare prin cooperare”, în care elevii lucrează în grupuri eterogene, dezvoltând competențe sociale și interculturale. Apreciem că aceste activități contribuie la reducerea discriminării și la promovarea respectului reciproc.

Totodată, adaptarea curriculumului la nevoile elevilor reprezintă o altă practică eficientă. Aceasta poate include utilizarea materialelor didactice diversificate, adaptarea ritmului de învățare și integrarea elementelor culturale specifice elevilor. Un alt exemplu de bună practică este implicarea familiei și a comunității în procesul educațional. Parteneriatul școală–familie contribuie la crearea unui mediu educațional favorabil incluziunii și la valorizarea identității culturale a elevilor (Ghid metodologic, 2026, p. 12) .

În vederea promovării diversității culturale, cadrele didactice pot implementa o serie de activități specifice în învățământul primar:

O activitate relevantă este „Ziua culturilor”, în cadrul căreia elevii prezintă tradiții, obiceiuri și elemente specifice culturii proprii. Această activitate stimulează respectul pentru diversitate și dezvoltă competențele de comunicare.

Un alt exemplu este realizarea unui „colț multicultural” în clasă, unde sunt expuse obiecte, imagini și materiale reprezentative pentru diferite culturi. Elevii pot contribui activ la realizarea acestui spațiu, ceea ce le consolidează sentimentul de apartenență.

Activitățile de tip storytelling intercultural, bazate pe povești din diferite culturi, contribuie la dezvoltarea imaginației și la înțelegerea diversității. Prin discuții ghidate, elevii pot reflecta asupra valorilor și mesajelor transmise.

De asemenea, jocurile de rol reprezintă o metodă eficientă de dezvoltare a empatiei și de înțelegere a perspectivelor diferite. Elevii pot interpreta situații din viața cotidiană, învățând să gestioneze conflictele și să respecte diversitatea.

În cadrul Școlii Gimnaziale Pietrari, au fost derulate multiple activități culturale menite să promoveze diversitatea și incluziunea în rândul elevilor din ciclul primar, contribuind la dezvoltarea competențelor interculturale și la consolidarea unui climat educațional deschis și tolerant. Aceste inițiative au valorificat atât tradițiile locale, cât și elemente culturale aparținând altor comunități, facilitând înțelegerea și acceptarea diferențelor.

Una dintre activitățile relevante a fost organizarea proiectului tematic „Tradiții și obiceiuri din satul meu”, în cadrul căruia elevii au fost implicați în colectarea de informații despre obiceiurile locale, portul popular și sărbătorile specifice zonei. Activitatea a inclus interviuri cu membri ai comunității, realizarea unor colaje și prezentări orale, dar și o expoziție de obiecte tradiționale. Prin această abordare, elevii au dobândit o mai bună înțelegere a identității culturale proprii, dezvoltând totodată respectul pentru patrimoniul local. Mai mult, școala a implementat activitatea „Ziua multiculturalității”, în cadrul căreia elevii au explorat culturi diferite prin prezentări, costume tradiționale, muzică și gastronomie specifică. Elevii au lucrat în echipe pentru a documenta aspecte relevante despre diverse țări, iar rezultatele au fost prezentate într-un cadru festiv. Această activitate a favorizat dezvoltarea competențelor de colaborare și a contribuit la reducerea stereotipurilor culturale.

Un alt exemplu de bună practică îl constituie proiectul educațional „Povești din lumea întreagă”, în care cadrele didactice au utilizat storytelling-ul intercultural ca metodă de predare. Elevii au ascultat și analizat povești din diferite culturi, identificând valori comune precum prietenia, respectul și solidaritatea. Activitatea a fost completată de exerciții de dramatizare, care au stimulat empatia și capacitatea de a înțelege perspective diferite.

În plus, în cadrul programelor extracurriculare, au fost organizate ateliere de creație artistică cu tematică interculturală, precum „Simboluri și culori ale lumii”, unde

elevii au realizat desene și obiecte inspirate din diverse culturi. Aceste activități au contribuit la dezvoltarea expresivității artistice și la valorizarea diversității culturale prin mijloace nonverbale.

Nu în ultimul rând, școala a promovat parteneriate cu familiile elevilor și cu membrii comunității locale, organizând evenimente precum serbări tematice și expoziții interculturale. Implicarea părinților a facilitat transmiterea valorilor culturale și a întărit relația dintre școală și comunitate, contribuind la crearea unui mediu educațional incluziv.

Prin aceste activități, Școala Gimnazială Pietrari demonstrează că promovarea diversității culturale poate fi realizată eficient printr-o abordare integrată, care îmbină tradiția cu inovația pedagogică, având un impact semnificativ asupra formării elevilor.

Promovarea diversității culturale prin practici educaționale incluzive în învățământul primar reprezintă o direcție esențială pentru dezvoltarea unui sistem educațional echitabil și adaptat realităților contemporane. Educația incluzivă nu se limitează la integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale, ci vizează valorificarea diversității ca resursă educațională.

Implementarea eficientă a acestor practici depinde de pregătirea cadrelor didactice, de adaptarea curriculumului și de implicarea comunității. Prin promovarea dialogului intercultural și a respectului pentru diversitate, școala contribuie la formarea unor cetățeni responsabili și toleranți.

Educația incluzivă reprezintă nu doar o necesitate pedagogică, ci și un imperativ social, care contribuie la construirea unei societăți democratice, bazate pe echitate, solidaritate și respect reciproc.

BIBLIOGRAFIE

1. Ciobanu, A. (2024). *Diversitate și incluziune în educația din România*. Iași: Editura Universitară.
2. Georgescu, M. (2021). Pedagogia diversității și educația incluzivă în context contemporan. *Revista de Științe ale Educației*, 23(2), 208–217.
3. Jurcă, R., & Sava, F. A. (2023). The attitude of Romanian school principals towards inclusive education. *Journal of Educational Sciences*, 47(1), 95–110.
4. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. (2018). *Educație incluzivă: Ghid metodologic*. Chișinău: MECC.
5. Popova, A., Evans, D., & Arancibia, V. (2019). *Training teachers on the job: What works and how to measure it*. Washington, DC: World Bank.
6. UNESCO. (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Paris: UNESCO.

7. Vrășmaș, E. (2017). *Educația incluzivă: Ghid pentru cadrele didactice*. București: Editura Didactică și Pedagogică.